

Stefan Engel

Burjuva ekonomi-politiğinin iflası

Marksist-leninist kriz teorisine bazı katkılar

İçindekiler

Burjuva ekonomi-politiğinin iflası

Marksist-leninist kriz teorisine bazı katkılar

Kapitalizm tarihindeki en derin dünya ekonomik ve mali krizi.	5
Burjuva ekonomi-politiğinin iflası.	11
2008 dünya ekonomik krizinin genel ve somut sebeplerine ilişkin tartışmalar.	20
Kriz yönetiminin dünya çapında koordine edilmesi	36
Durumun dünya devrimci bunalımına dönüşmesi potansiyeli ve devrimci parti ve örgütlerin faaliyetlerini sınır aşırı bir perspektifle koordine etme gerekliliği. . .	49

Burjuva ekonomi-politiğinin iflası

Marksist-leninist kriz teorisine bazı katkılar

Kapitalizm tarihindeki en derin dünya ekonomik ve mali krizi

Bear Stearns bankasının iflasına 15 Eylül 2008 tarihinde Lehman Brothers şirketinin de eklenmesiyle dünyanın en büyük beş yatırım bankasından ikisi çökmüş oldu. Lehman Brothers'ın çöktüğü aynı haftada, ABD'de ileri gelen diğer üç yatırım bankasının Merrill Lynch, Morgan Stanley ve Goldman Sachs'ın da aciz¹ haline düşmesi, yatırım bankası konumundan çıkmaları pahasına, Bush hükümetinin yoğun müdahalesiyle engellenebildi. Şiddetli bir gök gürlemesi gibi meydana gelen bu krizle tüm dünyada trilyonlarca Dolar kapsayan kârlı para akımları artık kesilmiş durumdaydı. **Tüm dünyayı kapsayan bankacılık krizi**, mali piyasaları öylesine daralttı ki, **uluslararası mali sistem çökme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı**. Likid para elde etme ihtiyacının yarattığı panikle aşırı ölçüde hızlanan döviz ve hisse satışları, döviz piyasalarını sarsıp **dünya çapında bir borsa krizine** neden oldu.

Boyutu ve derinliği kapitalizm tarihinde yaşanmamış bu **dünya mali krizi**, Ekim 2008'de eşi görülmemiş boyutlara ulaşan **yeni bir dünya ekonomik krizine neden olmuştur**. Bu kriz, en önemli sanayi ülkelerini **neredeyse aynı anda inanılmaz bir güçle** sarsmaya başladı. Uluslararası mali-sermayeyi kalbinden vuran bu

¹ Aciz = Ödeyemezlik, çev.

kriz, en büyük 500 uluslararası süper-tekelin çoğunu sarstı. Bu süper-tekeller, uluslararası üretimin 1990 yılından sonra yeniden örgütlenmesi sürecinde dünya pazarını tamamen kendi denetimleri altına alıp aralarında bölüştürmüşlerdi. Özellikle uluslararası tekelci bankaların en üst düzeydeki yöneticileri halk öfkesinin odak noktasına girdiler. Alman birinci futbol ligindeki antrenörlerin değiştirilmesine benzer şekilde birbiri ardına menajer koltuklarındaki yöneticiler değiştirildi. Ulusal ekonomilerin, 2001-2003 dünya ekonomik krizi döneminde olduğu gibi, sermaye fazlalıklarını başka pazarlara kaydırma tercihi, uluslararası ihracat pazarlarının tıkanması yüzünden mümkün değildi. Böylece 2008 yılının son çeyreğindeki **dünya ticareti hacmi**, aynı yılın Nisan-Eylül dönemine kıyasla yüzde 20'lik bir çöküş gösterdi.

Dünya sanayi üretimi 2008 yılı 4. çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine oranla genelde yüzde 20, sanayi ülkelerinde ise yüzde 23 oranında düşüş gösterdi. Demek ki dünya sanayi üretimini, krizin daha ilk üç ayı esnasında, 1929 yılındaki dünya ekonomik krizinin patlak vermesinden tam bir sene sonraki düzeyin daha da altına düşmüştür! Dünya çelik üretimi 2008'in Aralık ayında, en yüksek düzeyine ulaştığı Mayıs ayına oranla yüzde 30'luk bir düşüş gösterdi. Dünya çapındaki araba satışları da, 2008 Aralık ayında, 30 OECD ülkesinde, en yüksek düzeyine ulaştığı Nisan ayına oranla yüzde 25'lik bir düşüş gösterdi.

Hem üretimin hem de dünya ticaretinin gösterdiği düşüş sonucu 1990'lı yıllardan beri devasa boyutlarda

şişirilmiş olan **lojistik sektörü** de tam anlamıyla krizin girdabına kapıldı. Avrupa'da kamyon satışları % 38'lik bir düşüş göstermiş, yenilerinin üretilmesi siparişleri ise neredeyse sıfıra inmiştir! Dünya konteyner kapasitelerinin neredeyse yüzde 50'si artık kullanım dışı kalmıştır. Deniz ticareti de yüzde 50 oranında düştü. Asya Kalkınma Bankası ADB'nin tahminlerine göre, yaşadığımız dünya ekonomik ve mali krizi sadece 2008 sonuna kadar **50 trilyon Amerikan Doları** düzeyinde bir sermayenin yok edilmesine **neden olmuştur!** Bu rakam, Amerikan borsalarında 1929 yılının Ekim ayından yıl sonuna kadar 50 milyar Amerikan Dolarını bulan rayiç¹ düşüşlerinden 1000 kat daha yüksektir.

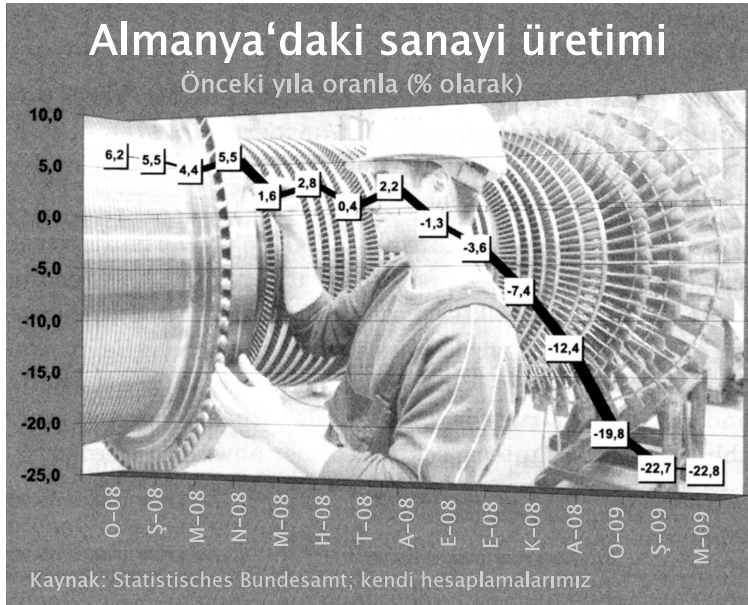
Almanya'da yüzde 45 oranında ihracata bağlı olan sanayi üretimi, krizin başlamasından beri sürekli bir düşüş izlemiştir.

Mart 2009'da önceki yılın aynı ayına oranla satışlar imalat sanayisinde yüzde 22,0, otomotiv sanayisinde yüzde 32,3, metal imalat ve işleme sanayisinde yüzde 31,5, makina yapımında yüzde 22,4 ve kimya sanayisinde yüzde 25,6 düşüş gösterdi. Sanayi siparişleri Şubat-Mart 2009 döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 32,5 düştü. Alman çelik üretimi Nisan 2009'da geçtiğimiz yılın aynı ayına oranla yüzde 53,1'e, yani 1950'li yılların sonunda gerçekleştirilen rakamlar seviyesine inmiştir. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH), 2009 yılının ilk çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6,7 düşüş gösterdi. Bu, İkinci Dünya Savaşından sonraki en derin düşüş demektir.

¹ Rayiç = Bir hissenin satış değeri, çev.

Krizin etkilerini azaltmak amacıyla ne kadar çok kapsamlı kriz programları uygulandıysa da, özellikle küçük ölçekli otomotiv yan sanayisinde aciz olayları çoğalmaktadır. Fakat Almanya'da – Hertie, SinnLeffers, Woolworth, TMD Friction, Rosenthal, Qimonda, Edscha, Märklin, Wolf-Gartengeräte ve Karmann gibi – sayısı gittikçe artan tanınmış şirketler de ödeyemediklerini ilan ettiler. Devletten para aktarılmasaydı, bu listede Commerzbank, IKB, KfW veya Hypo Real Estate gibi bir dizi en büyük bankaların isimleri de yer alacaktı.

Dünya Bankasının bir araştırmasına göre **az gelişmiş 116 ülkeden** 94'ünün ekonomik büyümesi, özellikle hammadde talebinin dramatik bir şekilde gerilemesi ve hammadde fiyatlarının aniden düşmesi nedeniyle hızla

azalacaktır. Özellikle en çok göçmenin girdiği Japonya, ABD ve Avrupa'da bu gelişme yüzünden işyerini ilk kaybedecek olanlar da, yeni-sömürgeciliğe bağımlı ülkelerden gelen göçmenler olacaktır. Artık para gönderemedikleri için kendi ülkelerinin bütçeleri milyarlarca Dolarlık gelir kaynakların dan yoksun kalacaktır.

Yüz milyonlarca insanın yaşam ve çalışma koşulları üzerinde bırakacağı vahim etkilerinin tahmin edilemediği **uluslararası borçlanma krizi** yeni boyutlara ulaşmaktadır.

Yeni-sömürgeciliğin geride bıraktığımız geçici refah dönemi esnasında açıkça görünmeyecek kadar hafiflenen **krizi**, tekrar açık ve gözle görünür bir hale gelecektir. Dahası, dramatik bir ölçüde derinleşecektir; çünkü emperyalist ülkeler dünya ekonomik ve mali krizinin yüklerini acımasızca kendilerine bağımlı tuttukları ve ezdikleri ülkelerin sırtına yükleyeceklerdir.

Dünya ekonomik krizinin başlangıcından beri bütün dünyada **kitlesel işsizlik ve eksik istihdam** sıçramalı olarak artmaya başlamıştır. ABD'de Ekim 2008 ile Nisan 2009 arasında 4,3 milyon kişi işyerini kaybetmiştir. Çin'de 2009 başına kadar 20 milyon mevsimlik işçi işsizliğe ve bununla birlikte kendi aileleri tam anlamıyla sefalete düşürülmüştür. AB Komisyonu bile, işsizlik rakamlarının 2010 sonuna kadar, 2008 sonuna oranla Baltık ülkelerinde yüzde 100 ile 200 arasında, Polonya ve Çek Cumhuriyetinde ise yüzde 70 artış göstereceği tahmininde bulunmaktadır.

Dünya ekonomik ve mali krizi, beraberinde **ücretlerin düşürülmesi ve sosyal kazanımların tasfiyesi-**

nin değişik yöntemleri için kullanılan deflasyonist¹ eğilimleri de getirmektedir. **İşçi sınıfı saflarında yaşanan sefalet ve açlık**, gittikçe emperyalist metropollere de yayılmaktadır. Dünya ekonomik ve mali krizi sona erdiğinde bir çok ülkede hızlıca yükselen bir enflasyon patlak verebilir; bu yolla her ülkenin harcadığı dev kriz programlarının finansmanı sağlanacaktır. Bu arada açıktan görülen **global bir tarım krizi** meydana gelmektedir. Tarımsal üretici fiyatlarını hızla düşüren kriz, dünya çapında milyonlarca köylü ve çiftçiyi iflase sürükleyecektir.

Görünüşte, ekonomik kriz **küresel çevre felaketini** yumuşatacaktır; çünkü üretim düşüşüyle birlikte CO₂ (karbondioksit) emisyonları da azalıyor. Ancak bu azalma genelde tahmin edilenin çok altında kalmaktadır. Buna karşılık uluslararası süper-tekellerin, kriz sürdükçe fosillere dayalı enerji ve hammadde kaynaklarını pekiştirmek, mevcut atom santrallerini çalıştırmaya devam edip yenilerini inşa etmek istemesi çevre felaketi yönündeki gelişmeyi daha da hızlandıracaktır. Geleceğin teknolojileri için zaten gönülsüzce sürdürülen araştırmalar daha da azaltılmakta, hükümetlerin zaten yetersiz olan çevre koruma programları "pahalı" diye durdurulmaktadır. Böylece küresel çevre felaketine geçiş daha da hızlandırılıyor.

Burjuva aile düzeninin yaşadığı bunalım, proletaryanın ailesizleşmesine kadar derinleşmektedir. Bu gelişme, **Marx ile Engels'in çifte üretim kavramına**

¹ Deflasyon = Fiyatların ürünlerin toplumsal (ortalama) değerinin çok altına düşmesidir, çev.

ilişkin son derece önemli tahlillerine uygun olup, göstermektedir ki kapitalizmin aşırı üretim krizleri hiç bir zaman sırf mal ve meta üretimi ve yeniden üretimin krizleri olmakla sınırlı kalmaz, insan yaşamının üretimi ve yeniden üretimi sürecini de ciddi bir ölçüde tahrip ederler. Bu derin tahribatın göstergeleri kendisini; doğum hızının ani düşüşü, ailelerin işçi sınıfı için en küçük dayanışma topluluğu olması imkanının yok edilmesi, kapitalistler için "ihtiyaç fazlası insan malzemesi"nin hızlı artışı, halk nüfusunun gittikçe artan bir kesimini kapsayan kitlesel yoksulluk, yetersiz ve yanlış beslenme, ruhsal hastalıklar, eğitim ve sağlık hizmetleri yetersizliğinden kaynaklanan perişanlık nedeniyle psikolojik ve fiziksel bozukluğun gelişmesinde; ama aynı zamanda, fazla çalıştırılmaktan, salgın hastalıklardan ve aralarında seksizm ya da ata erkenden kaynaklanan düşünce ve davranış tarzları olmak üzere yıkıcı ideoloji ve uygulamaların yaygınlık kazanmasından kaynaklanan yaşam beklentisinin düşüşünde göstermektedir.

Dünya ekonomik ve mali krizi, **kapitalizmi tepe takla derin ve ciddi toplumsal bir bunalıma düşürmüştür**; ve bu bunalım, toplumsal gelişmeler üzerinde kapsamlı bir etki bırakacaktır.

Burjuva ekonomi-politiğinin iflası

Burjuva toplumunun genel bunalıma eğilimliliği çoktandır günümüzde olduğu gibi açıkça ortaya çıkmamıştı. Ekonomik duruma ilişkin kendi yanlış tahlillerine tarikatçı gibi inanan egemenler, gerçeklerle tamamen

hazırlıksız olarak karşı karşıya geldiler. Çıkarılan ekonomik tahminler ardı ardına öylesine yanlış çıktı ki, Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü DIW şefi Klaus Zimmermann Nisan 2009'da havluyu atarak bundan böyle tahmin yapmayacağını açıklayıp, *"hiç bir şey bilmediğimiz zaman tahminlerde de bulunmamalıyız"* şeklinde konuşuyordu¹. Alman Sanayicileri Birliği BDI'nin yeni başkanı Hans-Peter Keitel, artık *"sosyal pazar ekonomimizi genel olarak tartışma konusu yapmamak"* için uyararak zorunluluğunu hissetti. Yalvarıp yakararak, *"şu bankacılar", "şu yöneticiler", "şu siyasetçiler", "şu küreselleşme" diye tek taraflı suçlamalara* karşı çıktı ve, *"Durumun ciddiyeti bunları gerektirmez; zaten sisteme ilişkin yeni tartışmaların içine girmiş bulunuyoruz"* diye devam etti.²

Egemen tekellerin ve hükümetlerinin "sistem konusundaki tartışmalar" yüzünden endişeye kapılmalarında gerçekten de yadırganacak bir şey yoktur, çünkü siyasi düşünen herkes elbette günün birinde "şu anki fiyaskonun asıl sebepleri nedir?" sorusunu soracaktır. Ne var ki burjuva ekonomi-politiğinde, doğası gereği ortaya çıkan ekonomik krizlerin sebepleri şöyle dursun, bunun varlığına ilişkin bile fazla bir şey bulmak mümkün değildir. Burjuva ekonomi-politiğinin "pazarın kendi kendisini iyileştirme güçleri" ve "sosyal pazar ekonomisi" dogmaları kapitalizmi onyıllarca sürekli refah güvencecisi diye şişirmiştir.

2005 yılında, dünya ekonomisinin yükselmesiyle ger-

¹ Focus dergisi, 20.04.2009

² 18.12.2008 tarihli ve "Die Zukunft der sozialen Marktwirtschaft" başlıklı konuşma

çekleşen aşırı büyüme hızından başı dönen ABD Merkez Bankası eski başkanı Alan Greenspan, “konjonktür ve dünya ekonomisi şoklara karşı, önceki dönemlere kıyasla daha dirençlidir” diye açıklamada bulunmuştu.¹ Kitlesele işsizliğe karşı aldığı önlemlerin sözümona “başarı”larından gözü kararan Merkel/Steinmeier (CDU-SPD) hükümeti de daha 2007 başında “ekonomik yükselmenin 2020 yılına kadar süreceğı” öngörüşünü ortaya atmıştı. SPD’li Maliye Bakanı Peer Steinbrück, dünya mali krizinin artık patlak verdiği ilk haftalarda bile krizin “Amerikalıların sorunu” olduğuna inanıyordu.² Aralık 2008’de henüz Ekonomi Bakanı olan CSU’lu Michael Glos, dünya ekonomisinin çoktan baş aşığı yuvarlandığı sırada, Almanya’nın işgücü piyasası “kötüye giden ekonomik veriler karşısında dirençliliğini gösteriyor”; vergi ve harçların indirilmesiyle “büyüme güçlerini daha da güçlendirecektir” diye sayıklıyordu.³

Dünya ekonomik ve mali krizinin patlak vermesi artık inkar edilemeyince, eskinin kendisini beğenmişliği, yerini kendi kendisini aldatmalara bıraktı. Ne yapacağını bilemeyen başbakan Angela Merkel, çareyi, aynı şeyi iki kez tekrarlayarak ifade etme hikmetinde bulundu: “Pazarın kendini iyileştirme güçleri, ancak pazar güçleri gerçekten işleyince tam etkisini gösterebilir.”⁴ Gel de işin içinden çık! Yani şimdi pazar, kendini iyileştirebilir mi,

¹ 12.10.2005 tarihli konuşma, www.FinanzNachrichten.de’ye göre

² www.manager-magazin.de, 25.09.2008

³ Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie, 27.11.2008 tarihli basın açıklaması

⁴ 14.01.2009 tarihli hükümet açıklamasından

yoksa onun kendini iyileştirme güçleri ancak iyileştirmeye ihtiyacı olmayınca mı işliyor? Başbakanın bu “tespit”ten çıkardığı sonuçlar da aynı seçkin mantığın komikliğini ortaya koyuyor:

“Örneğin küresel pazarda lider konumundaki sağlam bir şirket bugünlerde – bankalar henüz birbirlerine çok güvenmedikleri için – yapacağı yatırım için ya kredi almıyor ya da kazanç sağlayan faaliyetleri imkansız hale getirecek koşullarla kredi alabiliyorsa, o zaman siyasal görevimiz, pazarı tekrar işler duruma getirmek olmalıdır.”⁴

Şimdi işin özü belli oldu. Yani pazarın kendisini iyileştirme güçleri işlemiyor, çünkü mali-sermaye kendi kapitalist ekonomik düzenine olan “güvenini” yitirdiğinden artık bankalar hiç kimseye kredi vermiyor. Bunun için devlet müdahale etmelidir. Yani canı cehenneme şu “pazarın kendisini iyileştirme güçleri” denen şeyin!

Eşi görülmemiş bu dünya ekonomik ve mali krizi, kitleler üzerinde her ne kadar yıkıcı etkiler bırakıyorsa da, onlara canlı canlı verdiği dersler son derece değerlidir, çünkü bu kriz burjuva ekonomi-politiği savlarının kofluğunu herkesin gözleri önüne seriyor. İnsanlar şu gerçeği unutmayacaklardır: kapitalist üretim mekanizmasını ilerletip hızlandıran şey kesinlikle ne “pazar” ne de insanların hayati gereksinimlerinin karşılanmasıdır; sadece ve sadece uluslararası mali-sermayenin sınırsız azami kâr hırsıdır.

Karl Marx’ın dediği gibi *“kaçınılmazlıkla kapitalist koşullar altında, sınırlı boyutlardaki tüketim ile, bunun bizzat beraberinde getirdiği bu engeli sürekli aşmaya çalı-*

şan üretim arasında sürekli var olan bir çeliski söz konusudur. ... Böyle olmasaydı, halk kitlelerinin eksikliğini çektiği aynı mallar için talep yetersizliğinden nasıl bahsedilebilir?”¹

Dünya ekonomik ve mali krizinin boyutları ve sebepleri hakkında yapılan çarpıtmaların amacı, kitleleri, tartışmaya yer bırakmayan deneyimlerinden toplumsal eleştiriler doğrultusunda sonuçlar çıkarıp **toplumsal alternatif olan gerçek sosyalizm** için mücadeleden alıkoymaktır. Burjuva ekonomistler, kitleleri sakinleştirmek için krizi uzun süre “mali kriz” ya da “resesyon” (gerileme) ile sınırladılar. Sözümona bu “resesyonun” yazın veya en geç 2009 sonbaharında atlatılacağı intibası yaratılıyor. Gayri Safi Yurt İçi Hasılanın büyüme hızının bir yılın birbirini izleyen iki çeyreği boyunca gerilemesi anlamına gelen ve özünde gerçeği örtbas eden “resesyon” kavramıyla içine girdiğimiz ekonomik gelişimin hiç de öyle ciddi olmadığı intibası yaratılıyor. Yatıştırıcı tezlerini daha inandırıcı göstermek için halkın topyekun sakinleştirilmesiyle birlikte, krizi hafifletici ve dünyada eşi olmayan yaptırımlar uyguluyorlar. Böylece sıradan insanları bu krizle rahat rahat yaşanabileceğine inandırmak istiyorlar.

Egemenlerin belirli bir andan sonra, devletin uyguladığı kriz yönetiminin olağanüstü masraflarını, ücret ve maaşların düşürülmesi ve sosyal kazanımların tasfiyesi yoluyla, kitlelerden şantajla almak için krizi nasıl abartacaklarını elbette yaşayacağız. **Burjuva ekonomi-poli-**

¹ Marx/Engels, (Almanca) Eserler, 25. cilt, s.267

tiği, esasında, hep işçi sınıfına karşı kapitalist sınıf çıkarlarını dayatmak amacına uygun art niyetli bir propagandadır.

İşte işçi sınıfı içinde derin derin düşündüren ve sonuç çıkarmaya iten günümüzdeki bu güvensizlik ortamında küçük-burjuva ideologların “krizsiz” kapitalizm hayalleriyle ortaya çıkmaları bir tesadüf değildir. “Die Linke” parti yönetimi “*kumarhane kapitalizmini*” teşhir edip, onu kumar bağımlılığından vazgeçirmek gerektiğini söylüyor.¹ “Die Linke” partisinin ileri gelen ekonomi siyasetçilerinden milletvekili Axel Troost, ciddi ciddi, “*kaybolan parayı, sosyal refahımız ve sosyal devletimizi ... vicdansızca yıkıma götüren spekülâtör ve hissedarlardan geri almak*” istiyor.¹ Fakat siyasetçimiz bu hedefe, hiç de üretim araçları sahiplerinin mülksüzleştirilmesi yoluyla değil de, artık “bizim sosyal refah devletinin”, yani “sosyal pazar ekonomisinin”, eski etkisini göstermesini sağlamak suretiyle ulaşmak istiyor. Oysa sosyal-demokratlar, sendikacılar ve komünistler daha 1950'li yıllarda Adenauer hükümetinin çıkardığı yanılıcı “sosyal pazar ekonomisi” kavramına kararlılıkla karşı çıkmışlardı. Çünkü bu kavram, sınıflı kapitalist toplum gerçeğini inkar ediyor. İşte aynı “sosyal pazar ekonomisi” se-rabı günümüzde “Die Linke” partisinin stratejik hedefi konumuna yükseltilmiştir.

Burjuva ve küçük-burjuva ekonomistler, ya öfkelerini göstermemeye çalışarak ya da istemedikleri halde takdir ederek, Karl Marx'ın Ekonomi-politiği'nin tekrar büyük

¹ Fraktion DIE LINKE im Bundestag, *Milliarden verzockt ...*, Ekim 2008

bir itibar gördüğünü kabulleniyorlar. Kimi zaman, kitlelerin geneldeki sol eğiliminden hareketle, Marx'ın kapitalizme ilişkin tahlillerinin doğruluğunu kabul ederken tahlillerinden çıkardığı devrimci sonuçları tez elden utopik diye kenara atıp reddediyorlar. Örneğin sosyal filozof Detlef Horster, şöyle saçma bir iddiada bulunuyor: *"Marx'ın düşüncesinde ekonomi ve devrim teorisi bir bütünlük değil, birbirinden ayrı konulardır."*¹

Bu tür seçmecilik, Marx'ın öğretilerinden burjuva ekonomisi için sadece kabul edilebilen şeyleri cımbızla çekip alma yöntemi, burjuva ekonomi-politiğinin marksizm karşısında **dünya görüşü bakımından** düştüğü **savunma durumunun** örtülü bir ifadesidir.

Ama moda haline gelen böylesi taklitçilikler, burjuva ideologların marksizmden bir şey anlayamadıklarını da gösterir. Marksizm, bir bütünlük oluşturan, unsurları diyalektik olarak birbirine uyan görüş ve yöntemler sistemidir; öğelerini gelişigüzel birbirinden ayırarak birbirlerine karşıt göstermek mümkün değildir.

Karl Marx ile Friedrich Engels, kapitalizmin başından sonuna kadar içerdiği çözülmüş çelişkileri bilimsel tahlillerle ortaya çıkaran ilk insanlardı; bu çelişkilerin de kapitalizmin yerine, devrim yoluyla sosyalizmi geçirmeyi zorunlu kıldığını göstermişlerdir. **Kapitalist üretimin temel çelişkisi, toplumsal olarak gerçekleştirilen üretime kişisel olarak el konulmasından** kaynaklanır. Toplumsal üretici güçler ile kapitalist üretim ilişkileri arasında var olan bu çelişki, yasallıkla periyodik olarak patlak veren krizlerle "soluklanır"; bu krizleri

¹ *Hannoversche Allgemeine Zeitung*, 14.03.2008

Karl Marx ve Friedrich Engels

geçici olarak atlatmak için ise burjuvaziye daha derin, daha kapsamlı yeni krizlere zemin oluşturmaktan başka yol kalmıyor. Kapitalist krizleri ortadan kaldırmak, nesnel olarak yalnızca sosyalist devrim yoluyla mümkündür. Karl Marx'a göre, *"toplumun maddi üretici güçleri, gelişmelerinin belirli bir aşamasında, ... mevcut üretim ilişkileriyle ya da mülkiyet ilişkileriyle çelişkiye düşerler. Bu ilişkiler, üretici güçlerin gelişme biçimlerinden aynı*

*güçler için birer engel konumuna dönüşürler... Bu durumda toplumsal devrim çağı başlar.*¹

Bizim solcu küçük burjuvalar, kendilerini kapitalist kâr hırsının büyüünden kurtaramadıklarından, günümüzde uluslararası çapta örgütlenen kâr hırsı ve spekülasyonun, keyfi ya da aşırı bir art niyetle düzenlenen ve istendiğinde neşterle kesilebilen ve böylece üstesinden reformlarla gelinebilen bir urmuş gibi davranmaktadırlar.

Oysa gerçekte kapitalizm, uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesi sonucu, öyle bir gelişme aşamasına varmıştır ki; kapitalist sömürünün sisteme bağlı olarak yasallıkla meydana gelen taşkınlıkları öylesine boyutlara ulaştırmıştır ki, hem başarılar arayan hem de hümanist hayallere kapılan küçük burjuvalara bile korku ve dehşet veriyor. Karl Marx ve Friedrich Engels, kapitalist üretim tarzının tarihi açısından çağ dışı kalmasından, yeni, yani sosyalist üretim tarzını gerçekleştirmek gerektiği sonucunu çıkarmışlardır. Küçük-burjuva kapitalizm eleştiricileri ise, bu dünyada yaşanan “sosyal adaletsizlikler”den sızlanmaktan öteye geçemezler. “İpini koparmış, dizgin-siz kapitalizm”den yakınır. Ama aynı zamanda kapitalizmin uysallaştırılabilirliğine taparcasına çağrıda bulunurlar; ve toplumda temel teşkil eden her şeyi olduğu gibi muhafaza ederken, marksist-leninistlere sisteme yönelik tutarlı eleştirileri ve devrimci stratejileri yüzünden hararetle çamur atmaktan geri kalmazlar. İşte kriz, ege-men burjuvazinin ekonomi, siyaset ve ideoloji alanların-

¹ Marx/Engels, Eserler, 13. cilt, s. 9

da karşı karşıya bulunduğu fiyaskoyu ortaya çıkarmakla kalmaz; küçük-burjuva solcuların perspektifsizliğini, kaypaklığını ve teorideki yetersizliğini de belirginleştirir. Küçük-burjuva solcular, bu zor günlerde devlet destekleyicisi olmaktan her ne kadar rahatsızlık duyarlarsa da, bu rollerini oynamaktan kurtulma yeteneğine de sahip değiller.

2008 dünya ekonomik krizinin genel ve somut sebeplerine ilişkin tartışmalar

Her kim ki – kendi anti-komünist veya oportünist tutumundan dolayı, şu ya da bu yoldan kapitalizmin var oluşundan kâr sağlayabilmesinden dolayı – kapitalizmi tartışma konusu etmeye hazır ya da onu tartışma konusu edecek yetenekte değilse krizin asıl sebeplerini asla anlayamayacaktır.

Başbakan Merkel yılbaşı mesajında, *“sosyal sorumluluk hissetmeyen bir dizi bankacı ve yöneticilerin para konusunda taşkınlığa kapılması, ne ölçü ne de sınır tanıması”na öfkeleniyordu.*¹ Peki Merkel hükümetinin bizzat kendisi, milli servetin tekellerin yararına ve tüm toplumun zararına yeniden bölüşülmesi politikasıyla bankacı ve yöneticilerin kâr ve güç hırsının frensizleşmesine yardımcı olmamış mıydı? Hem Schröder hem de Merkel hükümetlerinin davranışları, şimdi azarladıkları bankacı ve yöneticilerinkinden zerre kadar farklı mıydı? Peki burjuva partileri Hartz yasalarını uygulamaya koydukla-

¹ REGIERUNGOnline, 31.12.2008

rı, kiralık işçiliği ve son derece düşük ücretleri dayattıkları, bu yoldan da milyonlarca işsiz insanı yoksulluk ve sefalete düşürdükleri zaman “ölçü ve sınır” nerede kalmıştı? Hükümet, milyonlarca düşük gelirli insanı iyi bir sağlık hizmetinden dışalayan, aynı zamanda ilaç sanayisi holdinglerine, tıbbi cihaz sanayisine ve hastane kapitalistlerine milyarlarca kâr garantileyen “sağlık reformu” çıkarıldığı zaman “sosyal sorumluluk” mu hissetmişti acaba? Bağımlı çalışanları “Riester-Rente” düzenlemesiyle, yani yasa yoluyla, emekliliklerinden gittikçe büyüyen bir kısmının finansmanını bireysel olarak sermaye piyasası aracılığıyla ve spekülasyon üzerinden sağlamaya zorlayan Schröder/Fischer hükümeti değil miydi? Belediyelere Cross Border Leasing gibi son derece kapsamlı, riskli ve spekülatif iş projelerine girişmeyi tavsiye eden yine aynı hükümet değil miydi?

Kendisini önemli sayan herkesin “sorumluz spekülörler” diye küfrettiği bu günlerde sosyal sorunlar üzerine öfke taslamak, artık burjuva medyası aleminde ve tabii ki “halk vekilleri” takımında kibar görünmek için moda olmuştur. Ancak böylesi taslamalarla, eşi görülmedik bu dünya ekonomik ve mali krizinin nereden ve nasıl geldiğini açıklanamaz. Bu argümanlar dikkati sadece bankacı ve yöneticilerin bireysel başarısızlığına çekiyor. Başarısız olduklarına diyecek bir şeyimiz yok, ama bununla dikkatleri işin esas yanından, yani kapitalist üretim tarzının yasallıklarından başka tarafa kaydırırlar. Bu yasallıklar fabrika sahibi olsun, anonim şirket yöneticisi olsun; özel sektörden olsun, kamu sektöründen olsun her kapitalisti yapması gerekene zorlar – aksi takdirde

onu batırmakla cezalandırır.

Krize tüm sanayi ve bankacılık alemi bulaştığına göre, başbakanın mantığından hareketle tüm bankacı ve yöneticiler tabakası toplu olarak başarısız kalmıştır. Ve kapitalist ülkelerin çoğu dünya ekonomik ve mali kriziy-le karşılaştıkları için bu bankacı ve yöneticilerin böylesi-ne pervasızca davranmalarından, menejerlerin kendi kâr hırsları doğrultusunda istedikleri gibi hareket etmelerine imkan verenleri, yani burjuva hükümetlerinin çoğun-luğunu sorumlu tutmak gerekmez mi? Öyleyse başbaka-nın bu yüzeysel sebep arayışları aslında istenmeden de olsa, egemenlere ve onların hükümetlerdeki, sanayi ve banka tekellerindeki en üst yetkililerine vurulmuş şid-detli bir tokattır.

SPD'li Federal Maliye Bakanı Peer Steinbrück, dünya ekonomik ve mali krizi fiyaskosu nedeninin fon yöneti-cilerinin "*spekülatif dizginsizliği*" olduğunu söylüyor.¹ Gerçek şu ki kocaman bir spekülasyon balonunun patla-ması bir dünya mali krizini başlatmış; bu ise dünya eko-nomik krizine yol açmıştır. O halde dünya ekonomik ve mali krizinin asıl nedeni spekülasyon muydu? Karl Marx daha 1850 yılında spekülasyon ile ekonomik kriz arasın-daki temel bağlantıya şöyle dikkat çekiyordu:

"Spekülasyon, düzenli olarak aşırı üretim tam hız ka-zandıği dönemlerde ortaya çıkar. Aşırı üretim için supap gibi geçici çıkış kanalları sağlarken, aynı zamanda krizin patlak vermesini hızlandırır ve şiddetini büyütür. Krizin kendisi, önce spekülasyon alanında patlak verir, ancak bir süre sonra üretimi de pençesine alır. Bu yüzden görü-

¹ www.tagesschau.de, 16.09.2008

*nürde, krizin nedeninin aşırı üretim değil, onun bir amacı olan aşırı spekülasyon olduğu sanılır.*¹

“Die Linke” partisinin iki başkanından biri ve geçen onyıllarda sol sosyal-demokratların reform politikasının ileri gelen temsilcisi olan Oskar Lafontaine’e göre ise, hükümetin “*neo-liberalizme olan körü körüne inancı ... bugünkü krize neden olmuş(tur)*”.² Elbette “ kamu sektörüne karşı özel sektöre öncelik” temel ilkesiyle neo-liberalizm uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesinde kapitalizme kılavuzluk etmiştir. Fakat neo-liberalizmin dalga dalga uygulamaya soktuğu yöntemler tsunami gibi öylesine büyük sorunlar yaratmış ve dolayısıyla devletin kriz yönetimi işletme ve borsa alemine artık o kadar aktif bir biçimde müdahale etmektedir ki, tüm neo-liberalist şakşakçıların şaşkınlıktan nefeslerinin kesilmiş olması gerek. Peki neo-liberalizmin yüce ilkelerinin hatipleri nerede? En kötü gelişimi engellemeye çalışan itfaiye olarak kolları sıvayan devletten başka ortalıkta kimse yok! Devletin ekonomiye, azami kâr elde etmeye yönelik kapsamlı müdahalesi, işlerliğinden zerre kadar bir şey kaybetmiş midir? Bunu zannetmek safdillilik değilse, kitleleri aldatmayı amaçlayan bir art niyettir. Alman devleti Commerzbank hisselerinin yüzde 25'ini satın aldıktan hemen sonra denetim kuruluna tayin edilen işgüzar temsilcileri, bankanın iş politikasına kesinlikle nüfuz etmeye çalışmayacaklarını açıkladılar.

“Die Linke” partisi Avrupa parlamentosu milletvekili Sahra Wagenknecht’e göre ise, “*ekonomiyi yola getirme-*

¹ Marx/Engels, Eserler, 7. cilt, s.421

² Alman parlamentosunda 26.11.2008 tarihinde yaptığı konuşma

*nin en kısa yolu, ... kuşkusuz gelir ve servetlerin köklü biçimde yukarıdan aşağıya doğru yeniden bölüştürülmesidir. O zaman talep sorunu kendiliğinden çözülür.*¹ “Die Linke” partisinin bu göstermelik marksisti, burjuva üniversitelerinde gördüğü siyaset bilim öğrenimi esnasında marksist olmayan teorilerden fazlasıyla etkilenmiştir anlaşılır; işte Friedrich Engels böylesi teorileri Eugen Dühring’le giriştiği tartışmalarda daha 1878 yılında tamamen çürütmüştür:

*“Kitlelerin eksik tüketimi, sömürüye dayanan bütün toplum biçimlerinin, yani kapitalist toplumun da zorunlu bir koşuludur; ama bu durum, sadece kapitalist üretim biçiminde krizlere yol açar. Buna göre, eksik üretim de krizlerin bir önkoşuludur ve krizlerde çoktandır bilinen bir rol oynar; ama bize krizlerin bugünkü ortaya çıkışının nedenlerini açıklamadığı gibi, geçmişteki yokluğunun nedenlerini de açıklamaz.”*²

Wagenknecht hanımefendinin teorisi, ekonomik açıdan da saçmadır; çünkü bireysel tüketim, geçtiğimiz yıllardaki ekonomik büyümenin çıkış ve inişlerini belirleyen önemli etkenlerden biri değildi. Ekonomik gelişme her şeyden önce yatırım malları ihracatının muazzam ölçüde yükselmesinden kaynaklanmıştır; yurt içi bireysel tüketim ise büyük çapta durgun kalmış ya da gerilemiştir. Fakat dünya ekonomik krizinin patlak vermesiyle bireysel tüketim başlangıçta fazla gerilemedi. Başlangıçta çöküş gösteren sektör, dünya çapındaki üretim malları ve hammadde pazarlarıdır.

¹ *junge Welt* gazetesi, 07./08.02.2009

² Marx/Engels, Eserler, 20. cilt, s.266

Sömürsüz ve krizsiz kapitalizm hayali – işte reformist solcuların irrasyonel “satın alım gücü teorisinin” idealist özü budur. Bu “teorinin” burjuvaların ortaya koydukları daha açık karşılığı, Opel/GM şirketinin Avrupa başkanı Carl Peter Forster gibi tekel yöneticilerinin görüşleridir; buna göre krizi ya engelleme ya da atlatma yolu, işletmelerdeki “fazla kapasiteyi” azaltmaktan ya da engellemekten geçiyormuş. Forster’ın “fazla kapasiteyi” azaltma istemi demagojidir; çünkü bu *birikimsiz ve rekabetsiz bir kapitalizm* uydurması demektir. Bir holding şirketinin böyle konuşmasının arkasındaki niyet kolay anlaşılabilir; zira bununla sözde bilimsel olarak işyerlerinin kitlesel çapta yok edilmesi, işletmelerin kapatılması ve işten çıkarılmalar haklı gösterilmeye çalışılıyor.

Şu andaki dünya ekonomik krizinin sebeplerine ilişkin bütün burjuva ve küçük-burjuva teoriler, empirist¹ ya da eklektik² bir yöntem kullanırlar. Marksizm-leninizmin kriz teorisinin bütününden sadece şu veya bu yanını koparıp krizin şu veya bu görünümüne doğru uygularken, marksizm-leninizmin Ekonomi-politiğinin özünü ve kapsamlı içeriğini ya çarpıtır ya da şiddetle reddederler.

Kapitalistlerin “ölçü ve sosyal sorumluluk tanımayan” tutumları, sırf onların kötü niyetlerinden kaynaklanmaz. **Kapitalizmin var oluşu, onun sürekli sermaye bi-**

¹ Empirizm (deneycilik) = Bilginin yalnızca duyumlar sayesinde ve deneyimle kazanılabileceğini öne süren, teorinin bilgide oynadığı rolünü küçümseyen görüş, çev.

² Eklektizm (seçmecilik) = Farklı ve birbiriyle çelişen düşünce sistemlerinin öğretilerin sistemsiz biçimde birleştirilmesi.

riktirmesine bağlıdır. Bu zorunluluğun beraberinde getirdiği kötü ve iğrendirici davranışlar sadece yan olgulardır. Sermayenin büyümesi, esas olarak ödenmeyen artı-emeğe el konulması aracılığıyla ücretli emeğin sömürülmesine dayanır. Rekabet yasası kapitalistleri canlı emeğin üretkenliğini artırıp onun yerine makina kullanmaya zorlar. Sermayenin organik bileşiminin bu yoldan büyümesi ücretlerden tasarrufa ve işçilerin sömürülmesinin yoğunlaşmasına yol açarken artı-emeğin toplamı da büyür. Ama bu durum, aynı zamanda daha fazla sermayenin makina yatırımı için kullanılmasını zorunlu kılar. Sonuçta elde edilen kârın kullanılan sermayeye olan oranı azalır. **Kâr oranının** böylesine **düşüşü eğilimini** önlemek isteyen kapitalistler, **kâr kütlesini artırmak** zorunda olduklarından üretimi genel çapta artırıp, git tikçe daha fazla işçiyi ücretli emeğe dahil eder ya da işçilerin canlı emek sürelerini sürekli uzatırlar. Bunu başaramadıklarında, örneğin pazarların durgunluğu nedeniyle sel gibi akan mallar satılamazsa aşırı üretim krizleri ve aşırı sermaye üretiminin başka belirtileri meydana gelir. Bu sürece “kapitalizmin kriz yasası” adını veren Karl Marx’a göre kâr oranının düşme eğilimi, **“kapitalist üretim sürecinin gelişmesi için tehlike oluşturur; bu düşme, nüfus fazlalığının yanı sıra aşırı üretim, spekülasyon, krizler ve sermaye fazlalığını besleyip büyütür”**¹.

Kim ki kapitalizmin krizlerini ortadan kaldırmak istiyorsa, onun arazlarıyla uğraşıp kurcalamak yerine bizzat kapitalizmin kendisini ortadan kaldırıp

¹ Marx/Engels, Eserler, 25. cilt, s.252 – a.b.ç., yaz.

sosyalizmi kurmalıdır! Karl Marx'ın görüşünün esası buradaydı; işte ne var ki, Linke partisinin teorisyenleri artık buna sırt çevirmiştir.

Uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesi süreci esnasında en büyük 500 süper-tekel kapitalist dünya pazarını ve kapitalist dünya üretimini kendilerine tabi kılmışlardır. Modern kapitalizmin ekonomik temel yasası, artık azami kârın sağlama alınması amacıyla dünya pazarında hakim bir konumun ele geçirilip savunulması olmuştur. Bu yasanın sonucu olarak en büyük 500 süper-tekelin 1994'te biriktirmiş olduğu özsermaye 3,2 trilyon ABD Dolarından 2007 yılında 11,1 trilyona ulaşmıştır. Bu tekeller resmi verilere göre bile aynı dönemdeki kârlarını 282 milyar ABD Dolarından 1593 milyar Dolara, yani altı kat artırmışlardır. Bu gelişim ise **sermayenin aşırı birikiminin kronikleşmesine** yol açmıştır; çünkü pazarlar sermayenin büyümesine ayak uyduramadılar. Yani kendiliğinden gerçekleşen üretim ve yeniden üretim devresi çerçevesinde biriktirilen sermayeyi azami kâr getirecek biçimde kullanmanın imkansızlaşması kronikleşmiştir. Üretkenliğin büyümesi ile kapitalistlerin onu insanlığın yararına kullanma görevi karşısında gösterdiği yeteneksizlik ya da ilgisizlik arasında bir uçurum vardır; bu uçurum da emperyalist üretim tarzının küflenmişliği ve çürümüşlüğüne ne kadar büyük boyutlara ulaştığının göstergesidir.

Kapitalizm kolaylıkla yeni bölgelere yayılabildiği, yani gittikçe daha çok ülkeyi kapitalist üretim tarzına dahil ederek yeni pazarlar açma imkanı bulunduğu sürece kendisine özgü iç çelişkilerin çözülmesini tekrar tekrar

erteleyebilmişti. Fakat bu tarihsel süreç genel olarak sona erme eğilimindedir; çünkü pazarın her bir genişlenmesi hemen üretim tarafından geride bırakılmakta, eski dönemlerdeki sınırlı ulusal pazarlarda olduğu gibi, şimdi bütünleşen dünya pazarı da artık sınırlarına dayanmaktadır.

Biz *Götterdämmerung über der "Neuen Weltordnung"* kitabında emperyalizmin bu yeni aşamasını özetle şöyle nitelendiriyorduk: "*Emperyalizm, aşamayacağı görece tarihi bir sınıra dayanmıştır.*"¹

Sermayenin aşırı birikiminin kronikleşmesi, ileride kapitalist üretim tarzını tümüyle etkileyecek olan bir dizi önemli gelişmelere neden olmuştur:

Birincisi, sermayenin aşırı birikiminin kronikleşmesi, uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesi temelinde **uluslararası yapısal bunalımın kronikleşmesine** yol açmıştır. Üretim ve yeniden-üretim sürecinin işleyebilmesi için gittikçe daha fazla sermayenin **sürekli olarak** imha edilmesi gerekir. Uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesinin bütün dönemi boyunca neo-liberalizmin, yani devletin işletme politikalarına karışmaması ilkesinin ağır bastığı kanısı yaygın bir yanılgıdır. Uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesi süreci, **hükümetlerin aralıksız yürüttükleri kriz yönetimi olmadan** tam anlamıyla **gerçekleşemezdi**. Kapitalist ve emperyalist hükümetlere, "kendi" yerli süper-tekellerinin hiz-

¹ *Götterdämmerung über der "Neuen Weltordnung"*, s.576 (kitap Türkçe'de yakında "*Küreselleşme*" *Tanrılarının Günbatımı* başlığı altında yayımlanacak, çev.)

met acentaları olmaları rolü düşmüş; hükümetlere, ya süper-tekeller için elverişli yatırım ya da rekabet ortamını finanse etme, ya hem kendi ülkesinde hem de uluslararası düzeyde uygun yasa ve anlaşmaları çıkartma ya da süper-tekellerin başka ülkelere yayılmasına genel olarak destek verip, bu “hizmetlerin” masraflarını kendi ülkelerindeki kitlelerinin sırtına yükleme görevi verilmiştir.

Tekelci sermayenin yeniden üretim sürecinde, devlet payının artması ve sürekli sermaye imhası yüklerinin toplumsallaştırılması nesnel olarak **uluslararası çapta birikimin gittikçe toplumsallaşması süreci** anlamına gelmektedir. Bu süreç **birleşik sosyalist dünya devletlerinin gerçekleşmesinin** önemli **maddi koşullarından biridir.**

İkincisi, dev gibi büyüyen spekülasyon, dünya ekonomisi üzerinde en geç uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesiyle birlikte **belirleyici bir rol** oynamaya başlamıştır. Spekülasyon, **azami kâr arayan sermaye değerlendirilmesinin vazgeçilmez, yani genel öneme sahip bir parçası** olmuştur. Spekülatif sermaye geçtiğimiz son yıllarda adeta göklere fırlamıştır. Uluslararası mali sektör, üretime kıyasla yaklaşık beş kat daha hızlı büyüdü. 2007 yılında dünya çapındaki mali sektörün hacmi – yani tüm kredilerin, mali ürünlerin, döviz piyasalarının toplamı v.s. – 2,3 trilyon Euro’yu bulmuştu. Bu rakam gerçek dünya hasılasının 65 katına denk düştü.¹ Sermayenin aşırı birikiminin kronikleşmesinden

¹ DGB'nin *einblick* dergisi 04/09 sayısı

dolayı sanayi sektörünün üretim ve yeniden üretim sürecinde azami kâr elde etme imkanları kısıtlandıkça, uluslararası tekeller, azami kârı başka yollardan elde etmek amacıyla gittikçe artan miktarlarda fazla sermayeyle uluslararası mali piyasalarda spekülasyon yapmaya çalışmaktadırlar. Bu gelişme, spekülasyon balonlarının, periyodik olarak çıkan aşırı üretim krizlerinin dışında da düzenli tekrarlanan ve her zaman yıkıcı etkiler bırakacak biçimde patlamasına neden olup her defa burjuva banka ve borsa alemini altüst eder. Ve bu durum, önemli ölçüde **burjuva mali sisteminin genel istikrarsızlığını artırır.**

“ATTAC” örgütünün küçük-burjuva kriz teorisyenleri ise spekülasyonun taşması nedenlerini bambaşka anlatıyorlar: *“Mali piyasalar kendisini diğer sektörden koparıp bağımsız gelişmeye başlamıştır.”*¹ Öyleyse spekülatif sermaye, artı-değerin ve kâr kütesinin kaynağı olan reel üretimden kopup bağımsızlaşmış; bu yüzden “kabul edilebilir” reel kapitalist ekonomi ile kabul edilemeyen spekülasyon arasında ayırım yapmak mümkünmüş. Oysa spekülasyon balonunun patlamasından belli oluyor ki, spekülasyon, sermayenin reel aşırı üretiminde kök salmış; bu aşırı üretime akıntı kanalları, soluk alma imkanları sağladığı halde ondan uzun süre cezasız [etki yapmaksızın - çev.] ayrılması mümkün değildir. Spekülasyon reel değer artışı üretmez; gelecekte gerçekleşeceği sanılan kârlara peşinen el koyma anlamına geliyor. Artı-değer yalnızca ücretli emeğin, yani canlı emek gücünün

¹ 06.-08.03.2009 tarihinde düzenlenen “Kapitalismus am Ende?” konulu kongre hakkındaki açıklama

sömürülmesi yoluyla üretmek mümkündür. Dolayısıyla spekülâtif kâr, tamamıyla **“soyguncu kâr”**dır; borsa spekülasyonunun çeşitli biçimleri aracılığıyla sermaye sahipleri arasında yeniden bölüştürülmesinden başka bir etkisi olamaz.

Spekülasyon, artık **toplumun üretim, ticaret ve yaşam alanlarının tümüne** girmiştir. Spekülasyonu büyütüp devam ettirmek, spekülasyon balonunun patlamasını geciktirmek için piramit yapı ve çapraz hissedarlıklarla gitgide daha çok hayali sermaye biçimleri icat edildi. Gittikçe daha çok sanayi holdingi, spekülasyonlu işlerden doğrudan çıkar sağlamak amacıyla bizzat banka açtılar. Başka bir spekülasyon biçimi de, spekülâtif beklentilerden ötürü üretim alanında, sonradan üretilecek malların satılmasıyla gerçekleştirilebilecek azami kârların genellikle çok üzerinde olan aşırı boyutlarda yatırımın özendirilmesidir. Nitekim uluslararası otomobil holdingleri, dünya ekonomik krizi baş gösterdiğinde dünya çapında 39 milyon arabayı kapsayan bir “kapasite fazlalığının” bulunduğunu belirlediler.

Spekülâtif sermaye artık **sosyal hizmetler sisteminin ve yaşamın kendisinin üretimi ve yeniden üretiminin tüm alanlarına** hakim olmuştur. Aralarında buğday, pirinç, su, sağlık, eğitim ve öğrenim, enerji, sosyal sigortalar vs. olmak üzere en temel hayati gereksinimleri karşılayan ürün ve hizmetler, spekülasyona tabi olmuştur. Spekülâtif sermayenin 2007/2008 döneminde bir süre hammadde ve gıda sektöründe yoğunlaşması, fiyatları dünya çapında öylesine yukarı fırlattı ki emperyalizm tarafından sömürülen ülkelerin en yoksul tabaka-

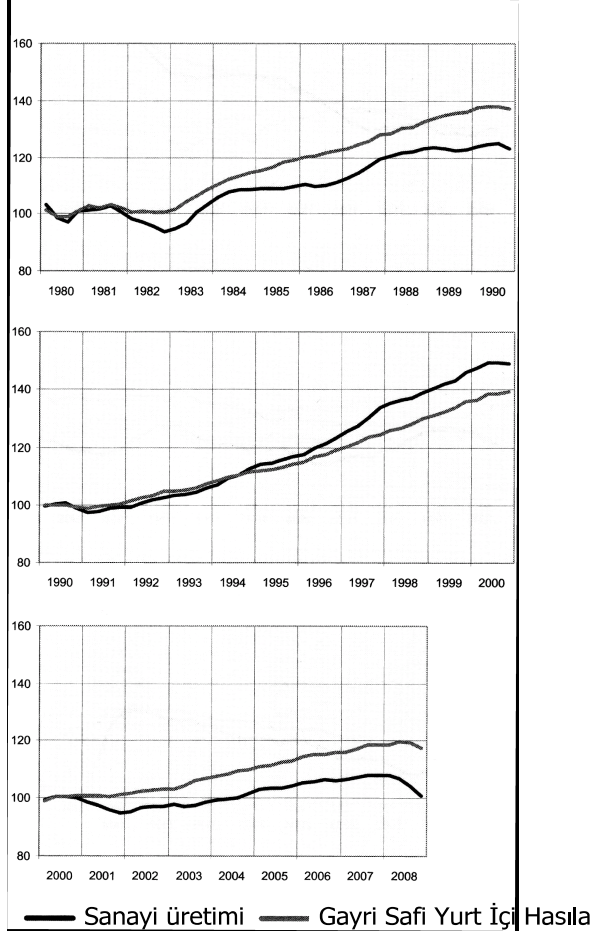
ları söz konusu gıda maddelerini satın alamaz duruma düştüler. 2008'in ilkbaharında 11 ÷lkede, iki üç milyon kişinin katıldığı açlık isyanları patlak verdi.

Üçüncüsü, kapitalist dünya ekonomisinin krize yatkınlığının artması, kendisini özellikle **kriz devrelerinin kısalması ve kriz süresinin** ya da kriz sonrası gerileme döneminin **uzaması eğilimlerinde** göstermektedir. Örneğın eskide 10 yıl olan kriz devresi, 2001-2003 yıllarındaki dünya ekonomik krizinden bu yana 7,5 yıla düştü. (bkz. ABD, Japonya ve Almanya'da 1980-1990, 1990-2000 ve 2000-2008 kriz devrelerinde gerçekleşen sanayi üretimi ve Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'ya ilişkin tablolar).

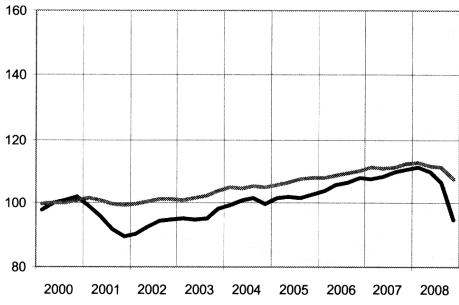
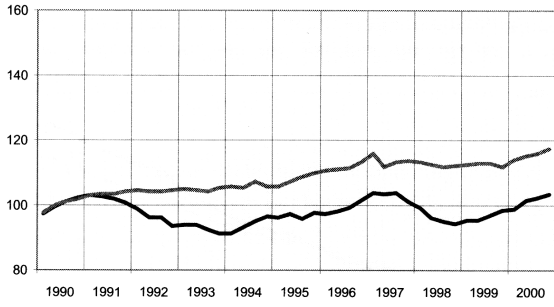
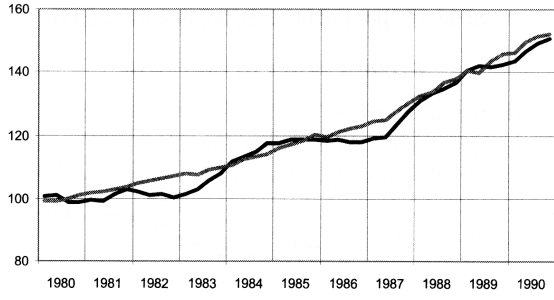
Dördüncüsü, genel kriz yönetimi devletin öncelikli ekonomik görevleri haline gelmektedir. Oysa orta vade bakımından, şimdiye kadar alınan tedbirlerin hepsi barut fıçısıdır! Bankalara ve holdinglere verilen milyarca Euroluk "koruma şemsiyeleri" devletlerin borçlanmasını göklere fırlatmaktadır. Kapitalist mantığa göre bu yeni borçların geri ödenmesinin tek yolu, tekrar emekçilerden alıp tekellere verme politikasıdır. Bu politika sosyal kazanımların tümünü çürütecektir. Burjuva çevrelerde tekrar tekrar "Hartz IV tarifesinin çok yüksek olduğu" üzerine tartışılmaktadır. Tekellere hediye olarak verilen kısa çalışma ödenekleri, Federal İş ve İşçi Bulma Kurumunun rezervlerini bitirecek, brüt ücretler toplamının azalması, emekli aylıklarının düşürülmesine yol açacaktır. Sosyal sigorta sistemleri kitlesel işsizliğin sıçra-

Üç emperyalist ülkede sınai üretim ve Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

ABD'deki kriz devresi

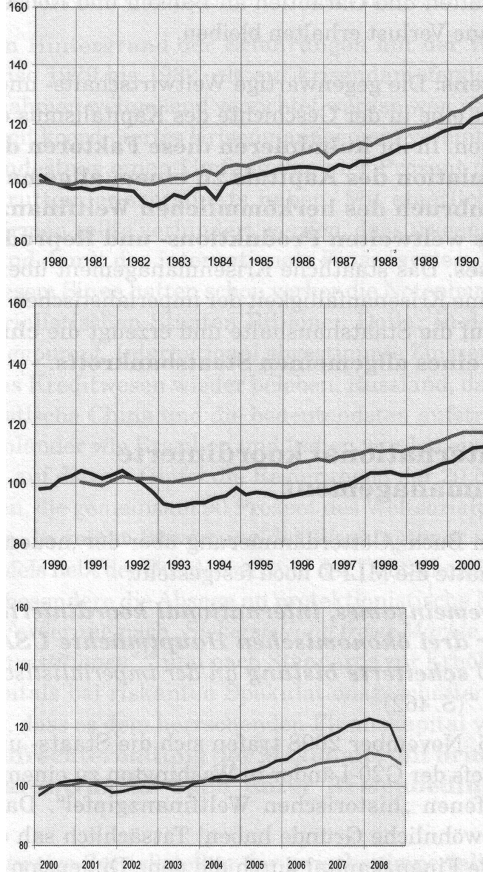

Japonya'ki kriz devresi

— Sanayi üretimi — Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

Almanya'ki kriz devresi

Not: 1980, 1990 ve 2000 = 100

Kaynak: OECD, Deutsche Bundesbank, kendi hesaplarımız

malı artması sonucu çökecektir. Şu anki kriz, sadece daha kapsamlı, daha derin yeni krizlere temel atma pahasına atlatılabilir. Oysa devletin kriz yönetiminin bizzat kendisi de spekülattır; devletin bankalar ve holdinglere verdiği kapsamlı kefalet ve teminatların hiç olmazsa kayıplara karışmamasına oynanmaktadır.

Beşincisi, yaşadığımız dünya ekonomik ve mali krizin kapitalizm tarihinde eşsiz boyutlara sahiptir. Bu krizde **sermayenin aşırı birikiminin bu etkenleri doruk noktasına ulaşıp, alışlagelen dünya para sistemi ve borsalarının iç yapısının ve küresel üretim ve yeniden üretim sürecinin büyük çapta çökmesine kadar devam edecektir**. Devletlerin kriz yönetimi, emperyalist dünya ekonomisinin krize genel yatkınlığını, devlet bütçelerine aktarıp, **devletin genel iflası tehlikesini kronikleştirir**.

Kriz yönetiminin dünya çapında koordine edilmesi

MLPD, *Götterdämmerung über der "neuen Weltordnung"* kitabında şu tespitte bulunmuştu:

"Dünyanın esas üç ekonomik gücü ABD, Japonya ve AB'nin ortaklaşa ve uluslararası çapta koordineli hareket etmeleri emperyalistler arası rekabet yüzünden şimdiye kadar gerçekleşemedi."¹

15 Kasım 2008'de Washington'da alelacele düzenle-

¹ *Götterdämmerung über der "neuen Weltordnung"*, s.462

nen G 20 ülkelerinin devlet başkanları ve başbakanlarıyla “tarihi dünya mali zirvesi”nde bir araya geldiler. Elbette bunun olağanüstü nedenleri olmalıydı! Evet, uluslar arası mali-sermaye, emperyalist dünya banka ve borsa sisteminin ve global çapta örgütlenen kapitalist üretimin, dünya mali krizinin olağanüstü boyutları ve onun dünya ekonomik kriziyle etkileşmesi yüzünden çökebileceği endişesine kapılmıştı. Ayrıca sınıf mücadelesinin geniş çapta kitle grevlerine, kargaşalara, isyanlara ve devrimci krizlere kadar yükselebileceği korkusu arttı.

Bu zirvede, 1929'dan 1932'ye kadar süren dünya ekonomik krizinde genelde krizi azaltıcı önlemlerin alınmaması göz önüne alındığında, bu kez, kriz yönetiminin dünya çapında koordine edilmesi kararlaştırıldı. Kriz yönetimi için gerekli para hacmi, dünya hasılasının en az yüzde 4'ünü bulacaktı. Hükümetlerin düzenleyeceği kurtarma yaptırımları yardımıyla dünya mali sisteminin direkleri olan büyük bankaların ve onlarla birlikte sistemin bizzat kendisinin de çökmesi engellenecekti. Merkez bankaları ve emperyalist devletler zaten dünya çaplı para dolanımına daha zirveden önce trilyonlarca Dolar pompalamışlardı. Kredi pazarlarını yine canlandırmak için uluslararası düzeyde ayarlanan faiz indirimleri uygulanacaktı. Rusya, sosyal-emperyalist Çin ve aralarında Brezilya ve Hindistan olmak üzere yükselen en önemli sanayileşen ülkeler de görüşmelere çağrıldı. Yani söz konusu zirvede toplam dünya hasılasının yüzde 90'ını gerçekleştiren 20 ülkenin hükümetleri bir araya gelmişti. Alman Sanayicileri Birliği BDI, Washington ve Londra zirvelerini değerlendirirken özellikle koruyucu yaptırım-

lara karşı çıkılmasını ve “*ticaret ve yatırım için serbest pazarların güvenceye alınması*”¹ ve riskli spekülasyon işlemlerinde özsermaye payının yükseltilmesine ilişkin standartların saptanması talebine dikkat çekiyordu. Görüldüğü gibi, egemen mali-sermaye için en önemli konu, **azami kâr getiren ekonomik yapının kriz koşulları altında da sürdürülmesiydi.**

Bu zirve çerçevesinde emperyalistler arası çelişkilerin bir süre arka plana itilmesi, sadece her ülkenin kendi banka ve sanayi holdinglerine ödeyeceği kocaman destekleme programlarının özendirilmesi için değil, bunun aynı zamanda siyasi ve dünya görüşüne ilişkin nedenleri de vardı. İlk G 20 zirvesi, her şeyden önce, kitlelerin oldukça örselenmiş kapitalist mali ve ekonomik sistemine karşı duydukları yaygın güvensizliği sakinleştirmeye yönelikti. Bu hedef, dünya mali zirvesinin 2 Nisan 2009 tarihinde Londra’da devamında belirginleşti. Bu ikinci zirvede Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve ihracatların sağlama alınması kefaletleri için bu sefer 1,1 trilyon ABD Doları daha hazır bulundurma kararı, her şeyden önce **devrimci bunalımların patlak vermesini engellemeye yönelikti.** Thüringen eyaletinde çıkan *Freies Wort* gazetesinin 03.04.2009 tarihli sayısında, emperyalist hükümetleri bu önlemlere zorlayan korkular haklı olarak şöyle değerlendiriliyordu:

“*En azında, siyasi karışıklıkların patlak vermesi ve buna bağlı olarak dünya ekonomik krizinin tehlikeli gelişmelere yol açması ihtimalinin en büyük olduğu bölgelerin*

¹ BDI, *Weltfinanzgipfel: Zusammenfassung und erste BDI-Bewertung*, 18.11.2008

istikrara kavuşmasına yardımcı olunacaktır.”

Ne var ki, dünya mali zirvesine katılanlar, aralarındaki birliği ne kadar gösterişlice sergilemeye çalıştıysalar da, arka planda kıran kırana kavga ediyorlar. Sadece G 8'ler grubunun G 20'lere genişletilmesi dahi, **emperyalist ülkelerin oldukça dengesiz geliştiğini** göstermektedir. Gelişmenin en önemli belirtileri, ABD emperyalizmi ve Japonya emperyalizminin zayıflaması, AB, Rusya ve Çin gibi ana rakip emperyalistlerin, bir de Hindistan ve Brezilya gibi ilerlemeye çalışan devletlerin güç kazanmasıdır. Çin, ABD Dolarının dünya çapında egemen kilit para birimi olmasını açık bir biçimde tartışma konusu ediyor. Alman hükümeti ve Almanya'daki tekelci dernekleri, hedefin krizden “muzaffer” olarak çıkmak olduğunu ilan ediyorlar. Emperyalist hükümetlerin uygulamaya soktukları eşi görülmedik **konjonktür teşvik programları** beş trilyon ABD Dolarına vararak dünya tarihinde eşsiz olan boyutlara kavuşmuştur. Bu programların esas görevi, dünya ekonomik krizinde kendi ülkelerinde yerleşik olan **uluslararası tekellerin rekabet gücünü geliştirmek**, bir de **sınıf çelişkilerini hafifletmektir**.

Merkel/Steinmeier hükümetinin çıkardığı ve hacmi 80 milyar Euro bulan iki konjonktür teşvik programı oldukça yetersiz görünüyor. Hükümet, Almanya'nın uluslararası tekellerinin ihracat oranlarının son derece yüksek olduğunu, dolayısıyla teşvik yaptırımlarının konjonktür üzerinde bırakabileceği etkinin de çok kısıtlı olduğunu iyi biliyor. Fakat Alman tekelleri, büyük sanayi

Opel işçilerinin 2004 yılında yürüttükleri grev, geniş çaplı işçi atılımına geçişi başlatmıştır.

işletmelerinde işçi atılımına geçişin devamını engellemek istedikleri için, özenle uyguladıkları toplumsal küçük-burjuva düşünce tarzı sistemi yardımıyla egemenliklerini sürdürme yöntemine çok önem vermektedirler. Bu yüzden toplu işten çıkarılmaları mümkün mertebe baş vurmamak için önce en çok 12 ay ödenen kısa mesai parası 24 aya kadar uzatılmasının ve kısa mesai süresinin altı ayı geçmesi durumunda işverenin sosyal sigorta primi payının devlet tarafından karşılanmasının finansmanını hükümet üstlendi. Ayrıca kitleler için vergi indirimleri sağlandı, çocuk parası artırıldı, işe gidiş geliş

masraflarına vergi indirimi uygulandı, hastalık sigortası primleri düşürüldü ve emekli maaşlarına normalin üzerinde bir zam verildi. Fakat kitleler için yapılan ve etkili olmaktan çok sırf simgesel kalan iyileştirmelerin tümü, krizin oldukça kısa süreceği, bu iyileştirmelerle kolay atlatılabileceği varsayımına dayanmaktadır. Özellikle kiralık ve süreli iş sözleşmesiyle çalıştırılan işçiler çıkarıldysalar da ilk etapta kadrolu işgücüne karşı toplu çıkarılmalar uygulanmadı. Fakat Alman hükümetinin Nisan 2009'da düzenlediği ikinci kriz zirvesinden sonra durum değişti; bu zirvede Aralık 2008'de yapılan öngörüler büyük ölçüde değiştirilip, dünya ekonomik ve mali krizinin daha da derinleşeceği kabul edildi. Hükümet artık üretim hacminin tekrar kriz öncesi düzeye ulaşmasının ancak 2012 yılında gerçekleşeceğini tahmin ediyor. Yani tekeller artık yaşadığımız durum geçici zannından vaz geçip, üretim kapasitelerini derin etki bırakan ölçüde azaltmak niyetindedir; yani işçileri toplu halde işten çıkaracak, işletmeleri kapatacaklardır.

Fakat devlet kriz yönetimi yoluyla destekleyici önlem almak ve mali kaynaklar sağlamla kalmamış; bizzat kendisi daha yoğun biçimde **toplum üzerindeki ulusal kapitalist** rolünü oynamaya başlamıştır. Nitekim devlet banka sistemine ve tekelci sanayinin kriz yönetimine bizzat kendisi müdahale etti. Bankaların bu yoldan kamulaştırılmasını tekelci mülkiyetin halkın eline verilmesi olarak görmek safdilliliktir. Bankaların kamulaştırılmasının amacı, **spekülasyonun yol açtığı zararların ve sermaye imhasını toplumsallaştırmanın örgüt-**

lenmesi ve bu yükün tüm toplumun sırtına yüklenmesidir. Krizle sarsılan bankaların yine azami kâr getiren bir faaliyet gösterebileceği anda devlet, ekonomideki işti-raklerini tekrar adım adım elden çıkaracak, milyarlık kârların özel sermaye tarafından mal edinilmesini sağla-yacaktır. Fakat emperyalist dünya ekonomisinin krize yatkınlığının artması yüzünden devletin kriz yönetimi-nin onun ekonomik alandaki faaliyetlerinin en önemli bir görevi olarak kalacağını hesaba katmak gerekir. Bu süreç, sosyalizmin en önemli maddi temellerinden biri olduğu gibi, **özel sektör ekonomisinin yetersizliğini ve yarattığı anarşiyi** gözle görülür şekilde ortaya ser-mektedir. Bu durum, kapitalizmin bertaraf edilip, tüm insanlık yararına sosyalizmin gerçekleştirilmesi gereğini bar bar bağırılmaktadır. Bunu yapmanın hem gerekli hem mümkün olduğuna dikkat çeken Lenin, sosyalizmin *“devlet kapitalizmine dayalı tekelin aşılmasına doğru atı-lan ilk adımdan başka bir şey olmadığını, başka bir de-yişle, sosyalizm, tüm halkın yararına kullanılan ve bundan dolayı artık kapitalist tekel olmaktan çıkmış devlet kapitalizmine dayalı tekelden başka bir şey olma-dığını”* yazıyordu.¹

Ulus-devletlerin acilen birer üst düzey kriz yönetimi kurumu konumuna geçirilmesi, dünya çapında tüm ül-kelerin bütçelerini altüst etmeye başlamıştır. ABD'nin 3,4 trilyon ABD Dolarını kapsayan 2009 yılı bütçesinden 1,8 trilyonunu, yani yarısından fazlasının finansmanını yeni borçlanma yoluyla sağlayacak. Böylece kâr hırsı doymak bilmeyen uluslararası borsa kumarbazlarına

¹ Lenin, Eserler, 25. cilt, s.369

spekülasyon yapmak için hakikaten açık çek verilmiş, daha şiddetli ve kapsamlı yeni mali krizler için temel atılmıştır. Çünkü devlet borçlarının sıçramalı olarak artması, bankalar için şarıl şarıl akan bir kâr kaynağı iken, devletin bu borçları finanse etmesi için vergileri yükseltmek, kitlelere sağlanan ödenek ve hizmetleri daha da kısmak ya da borçlarının değerini düşürmek amacıyla enflasyonu hızlandırmaktan başka bir yol kalmaz. Bu durumu, derecelendirme şirketleri ve hedge fonlar¹ üzerindeki kamu denetimi ve dünya çapında geliştirilecek sözümona “erken uyarı sistemi” konularına ilişkin dünya mali zirvesinde uygulanması duyurulan “reformlar” da değiştiremeyecek. Devletlerin böylesi yaptırımları krizi devlet bütçesine aktarıp er ya da geç bazı **ulus-devletlerde devlet iflasına** yol açacaktır.

“Die Linke” partisinde, devlet bütçesinin sırtından mali-sermayeye eşi görülmedik boyutlu sübvansiyonların verilmesi karşısında büyük bir öfkelenme yerine, parti yönetiminin kulağa radikal gelen laflarla devletin kriz programlarının hazırlanmasına katılma, bu programları daha da genişletme teklifinde bile bulunduğu izliyoruz.. Oskar Lafontaine, devletin bankalar ve holdinglerin yararına 580 milyar Euroluk sübvansiyon programlarına ilişkin olarak daha fazla gaza basma parolasıyla kendisini parlamentoda şöyle savunuyordu:

“Mali piyasalar sistemini – şu anda yapıldığı gibi – der-

¹ Hedge fonlar = Sahiplerine borsa endekslerinin gelişmesine bağlı olmayan kâr garantileyen, bunun için son derece riskli ve spekülasyon ve satışlar ile finanse edilen fonlar, çev.

hal rayına oturtmaktan başka çaremiz yok zaten.”¹

Uluslararası mali piyasaların kontrolden çıkıp çökmesini durdurılmaktan başka devletlerin kriz programlarını “rayına oturttukları” pek fazla şey olmadığı gibi, dünya ekonomik ve mali krizinin sürekli derinleştiğine tanık oluyoruz. Almanya’da egemenler, 1,5 milyon işçiyi geçici olarak kısa mesai çalıştırdıktan, özellikle kiralık ve süreli iş sözleşmesiyle çalıştırılan 500.000 işçiyi de çıkardıktan sonra artık kapsamlı toplu çıkarmaları “rayına oturtmaya” hazırlanmaktadırlar.

Krizin yavaşlamasından sonra da (2001-2003 dünya ekonomik krizinden sonra dünya çapında yaşanılardan farklı olarak) ekonominin öyle hemen canlanması ya da yükselmesi pek beklenemez. Krizi, canlama değil **gerileme evresi** izleyecektir; Willi Dickhut² bu evreyi şöyle tanımlıyordu:

“Gerileme, krizin bıraktığı etkileri tamamlar. En önemli belirtisi sanayi üretimindeki durgunluktur. Bu evrede kapitalistler krizden çıkışın yolunu üretim masraflarının düşürülmesinde ararlar.”³

Bu gelişme büyük olasılıkla uluslararası işçi sınıfının sömürülmesinin günümüze dek yaşanmamış boyutlarda artırılmasına neden olacaktır. Geçtiğimiz son dünya ekonomik krizinde en büyük 500 süper-tekeller, kriz evresinin sonunda her çalışan başına, resmi verilere göre, elde ettikleri kârları muazzam miktarlarda artırdılar: Kişi başı

¹ <http://www.Linksfraction.de>, 15.10.2008

² MLPD'nin fikir öncüsü ve kurucularından biri; uzun süre MLPD'nin teorik organının yayın kurulu başkanıydı; 1992 yılında öldü.

³ *Krisen und Klassenkampf*, Revolutionärer Weg 23, s.89

2002 yılında 2871 ABD Doları olan bu kârlar, 2004 yılında 15.926 Dolara ve 2004 yılında ise 19.383 Dolara yükselmişti. Almanya'da düşük istihdamlılar sayısının 2003 ve 2004 yıllarında yüzde 66'lık bir artışla 4,1 milyondan 6,8 milyon çıktığını, en düşük ücretle ağır koşullar altında çalışan kiralık işçi sayısının iki üç sene içerisinde 800.000'e kadar fırladığı, ücretlerin genel çapta ve sistematik olarak düşürüldüğünü ve ücret ortalamasının 1993 yılındaki düzeyin altına kadar indiğini hatırlayalım. Agenda 2010 ve Hartz IV yasaları ile bu gelişimin hukuki çerçevesi sağlanmıştır.

Devletin müdahalesi – ki “Die Linke” partisi bunu “devletin denetimi” diye tanımlayacak – kapitalist dünya ekonomik ve mali sisteminin özüne ilişkin fazla bir değişiklik getirmedi; sadece kriz belirtileri çıktığında faaliyete geçecek olan ve tek tek devletlere bağlı veya devletler arası bir dizi kuruluşlar kuruldu. Hele şu toplumsal ilerleyişe bak ...

Günümüzde kimse, dünya ekonomik ve mali krizi ve onu izleyen gerilemenin ne kadar süreceğini söyleyemez. Şimdiye kadar gözüken tüm belirtiler gerilemenin geçtiğimiz son dünya ekonomik krizinden daha da keskin olacağı izlenimini vermektedir.

Kriz sonrası evre, sınıf çelişkilerinin keskinleşmesi ve açık siyasi bunalımın patlak vermesi için uygun ortamı yaratan bir evredir. Daha önceki krizlerin aynı noktaya geldiği 1984, 1993 ve 2004 yıllarında işçi atılımına geçişte niteliksel sıçramalar yaşanmıştı.

Başta “Die Linke”, ATTAC, çeşitli sendika liderleri ve troçkist güçler olmak üzere tüm küçük-burjuva solcular-

la aynı nakaratı söyleyen Alman Komünist Partisi DKP yönetim kurulu da, “*banka ve holdinglerin demokratik denetim altında kamu mülkiyeti altına alınması*”¹ için yalvarıp yakarıyor. Yakarışları galiba duyulmuş oldu ki, Merkel/Steinmeier hükümeti bu arada, “*demokratik denetim temelinde*” mali-sermayeyle elele Commerzbank ve Hypo Real Estate kredi kuruluşlarını aciz durumuna düşürmemek amacıyla kendi himayeleri altına aldılar. Ve bununla kalmadılar tabii! Devlet, sıkıntı çeken bankaların yüz milyarlarca Euroyu kapsayan değersiz spekülasyon sermaye senetleri “kamu mülkiyeti altına alıp” devlet tahvilleri olarak tekrar piyasalara çıkarılabildiği “Bad Bank”ları (“kötü banka”lar) da özendirdi. Hele bu tür yürekli kamulaştırma eyleminin topluma getirdiği ilerleyişe bak! Artık her banka kendi bilançolarını olduğundan daha güzel göstererek, kendi borsa rayiçlerini yukarıya çekebiliyor. Spekülasyon sermayenin yeniden artması için herhangi bir engel kalmadı artık. Ne var ki DKP yönetim kurulu kamu solcularına çağırarak, “*Aman öyle demek istemedik – demokratik denetim ve anayasanın mülkiyet sahiplerine koyduğu sorumlu davranma mecburiyeti henüz gerçekleştirilmemiştir!*” diye yalvarıp yakınıyor. Peki böylesi bir denetimi tekellerin diktatörlüğü altında kim gerçekleştirecek acaba? İşte DKP yönetim kurulunun kitlelerin sola eğilminden heveslenen hayali uçuşu, baş aşağı bir dalışla “tekellerin egemenliğinin geriletilmesi” gibi eskiden beri bilinen revizyonist hayallerin bataklığına saplanıyor. Friedrich Engels, yaşasaydı elbette böyle-

¹ *Erklärung des Sekretariats des Parteivorstands der DKP zur aktuellen Finanzkrise*, Ekim 2008

si hayalperestliklerden hoşlanmayacaktı; zira O, bunları daha 130 sene önce çok iyi tanımış, hiç bir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde söyle eleştirmişti:

“Biçimi ne olursa olsun, modern devlet, özünde kapitalist bir makinadır, kapitalistlerin devletidir, düşünsel olarak ulusal kapitalisttir. Üretici güçleri kendi mülkiyetine almada ne kadar ilerlerse o kadar çok gerçek ulusal kapitalist olur, o kadar çok vatandaşı sömürür. İşçiler, ücretli işçi, proleter olarak kalırlar. Sermaye ilişkisi ortadan kaldırılmış değil, dahası, doruğa çıkartılmıştır.”¹

Tekelci devlet kapitalizminde, tekeller artık devleti tamamıyla kendi egemenliklerine tabi kılmakla, kendi organlarını devlet aygıtı organlarıyla kaynaştırmakla, ekonomik ve siyasi egemenliklerini tüm toplum üzerinde kurmakla yetinmiyorlar. Kapitalist sistem uluslararası üretimin yeniden örgütlenmesinden dolayı krize yatkın olduğu için devlet gittikçe artan bir ölçüde dört dörtlük ulusal kapitalist konumuna dönüşmektedir. Devlet, tekellerin menejeri sıfatıyla krizle çalkalanan mali-sermayenin egemenliğini ödün vermeden sürdürmek amacıyla işçi sınıfının ve geniş kitlelerin sömürülüp ezilmesini taşkınlığa varana kadar yoğunlaştırır.

Gittikçe karmaşıklaşan ve tümüyle uluslararasılaşmış emperyalist ekonominin, baş gösteren bu yeni durumda devletin yönelticiliğine daha çok ihtiyaç duyması gözle görülür bir gerçektir. Bunu gerçekleştirmek için nesnel açıdan ortak bir dünya devleti gereklidir. Oysa günümüz gerçekliğinde, uluslararası tekeller diktatörlüğünün ekonomik güçlerini ve egemenliklerini sürdürebilmelerinin

¹ Marx/Engels, Eserler, 20. cilt, s.260

belirleyici birer dayanağı olarak birbiriyle rekabet içinde olan ya da birbirleriyle bağımlılık içinde bulunan ulus-devletler vardır. Zaten uluslararası mali-sermayenin egemenliği ve rekabetin en aşırı noktasına ulaştığı koşullar altında bundan başka bir imkan da yoktur.

Peki ortak bir dünya devleti nasıl bir niteliğe sahip olacaktı? Bu devlet, kapitalist üretim tarzının yıkıcı güçlerini frenlenmeksizin etki bırakan, kitleleri günden güne daha da uçuruma sürükleyen, Angela Merkel, Frank-Walter Steinmeier, Josef Ackermann, Klaus Zumwinkel, Hartmut Mehdorn ve böylelerinin “demokratik denetimi” altında gerçekleşecek bir burjuva devleti mi olmalı?

Yoksa spekülörlerin soygunculuğuna, işçi sınıfının bir avuç aşırı zenginler tabakası için yağmalanmasına dayanan bir ekonomik düzene son verecek bir devlet mi olmalı? Evet bu, toplumsal kaynakları bilinçlice planlayıp dağıtımını sağlayan, çağdaş üretici güçlerin tüm toplumun sürekli artan maddi ve kültürel gereksinimlerinin karşılanması amacıyla kullanılmasını sağlayan bir devlet olacaktır! İşçi sınıfının önderliği altında geniş kitlelere gerçek demokrasi sağlayacak bir sosyalist devlet – yani proletarya diktatörlüğü olacaktır! Fakat böylesi bir devlete kavuşmak için tekellerin diktatörlüğünün devrim yoluyla ortadan kaldırılması gerekir; çünkü onlar ne kendi egemenliklerini kimseyle paylaşmaya rıza gösterecek ne de egemenliklerinden gönüllüce vazgeçeceklerdir.

Durumun dünya devrimci bunalımına dönüşmesi potansiyeli ve devrimci parti ve örgütlerin faaliyetlerini sınır aşırı bir perspektifle koordine etme gerekliliği

Almanya'da 2009 Bir Mayıs yürüyüşleri öncesinde DGB şefi Michael Sommer "*toplumsal kargaşaların patlak verebileceği*" uyarısında bulunuyordu. SPD'nin Federal Cumhurbaşkanı adayı Gesine Schwan da Sommer'in te- dirgin görüşüne katılınca¹ şiddetli tartışmalar alevlendi. Özellikle büyük koalisyon temsilcileri bunlara, "*toplum- sal kargaşalar, sözünü edile edile de çıkarılabilir*"² diye- rek karşı çıktılar. Oysa Obama'nın Ulusal İstihbarat Di- rektörlüğü şefi sıfatıyla ABD'nin 16 gizli servis örgütünü koordine eden Dennis C. Blair de 12 Şubat 2009'da sun- duğu yıllık *Dünya Tehdit Değerlendirmesi Raporu*'nu özetleyerek, ABD emperyalizminin güvenliğini tehlikeye düşüren en önemli tehdidin artık sözümona "uluslararası terörizmden" değil, dünya ekonomik krizi temelinde, başta Avrupa'da olmak üzere, devrimci işçi mücadelele- rinin patlak vermesinden kaynaklandığını belirtiyordu.

Konuşmasında "*ABD'nin kısa vadede birincil güvenlik kaygısı küresel ekonomik kriz ve onun jeopolitik etkileri*" olduğunu belirten Blair, bunun "*saldırgan aşırılıklara*" yol açabileceğini söyledi. Net sözlerle "*Avrupa'da 1920'li ve 1930'lu yıllarda yaşanan ekonomik kaosun siyasi*

¹ *Süddeutsche Zeitung*, 24.04.2009

² *Spiegel-online*, 25.04.2009

alanda çok ciddi sonuçlar ortaya çıkardığını" anımsattıktan sonra, şu anda *"hükümet karşıtı gösteri yürüyüşlerinin en çok Avrupa ve eski Sovyetler Birliği ülkelerinde meydana geldiğine"* dikkat çekiyordu.¹

İçinde bulunduğumuz dünya ekonomik ve mali krizi emperyalist dünya sisteminin tüm temel çelişkilerini keskinleştirmiştir:

- Krizin etkilerinden, yani işsizlik, sömürünün keskinleştirilmesi ve ücretlerin genelde düşürülmesinden en çok işçi sınıfı etkilenmektedir. Özellikle uluslar arası sanayi proletaryası **uluslararası süper-tekellere ve onların hükümetlerine karşı sınıf mücadelesini** yürüterek dünya emperyalist sistemine karşı mücadelede önder rolünü üstlenmelidir.
- **Kadının kurtuluşu mücadelesi**, işçi sınıfının sömürü ve baskıdan kurtuluş mücadelesiyle birlikte gelişip, küçük-burjuva ara tabakalar kitesini mücadeleye çekmektedir.
- Kriz, işçi gençliğine uygulanan özel sömürü ve baskıyı keskinleştirip, onu **isyana** davet etmektedir. **Gençlik kitleleri** sınıf mücadelesinde **pratik öncü** haline gelmelidir.
- **İklimin insanlığı tehlikeye düşürebilen küresel afete doğru gelişmesine karşı yürütülen aktif direniş**, ülke sınırlarını aşan boyutlarda geliştirilmelidir.
- Dünya ekonomik krizi, birbirine karşı nüfuz bölgelerini ve dünya pazarını yeniden paylaşırma mücade-

¹ Dennis C. Blair, *Annual Threat Assessment of the Intelligence Community for the Senate Select Committee on Intelligence*, 12.02.2009

Fransız ve Alman Continental işçileri omuz omuza, Nisan 2009

lesi veren emperyalist ülkelerin ve uluslararası süper-tekellerin saldırganlığını artırmaktadır. Bu nedenle genel savaş tehlikesi artmakta, **emperyalistler arası savaşların patlak vermesi tehlikesi** baş göstermektedir. Dünya barışını savunma mücadelesinden geniş kitlelerin devrimcileştirilmesi yönünde faydalanılmalıdır.

- Bu çok ciddi gelişmeler, ekonomik krizlerin kaçınılmazlıkla beraberinde getirdiği **gizli siyasi bunalımların derinleşmesi ve açık siyasi bunalımların patlak vermesi** şeklinde özetlenebilir.

Daha krizin ilk aylarında birçok Avrupa ülkesinde kit-

le mücadeleleri meydana geldi. İslanda, Belçika ve Letonya hükümetleri istifa etmek zorunda kaldılar. İngiltere, Fransa, İtalya ve Macaristan'da milyonlarca insanın katıldığı dev gösteriler ve genel grevler yaşandı. Dünya çapında **kitlelerin genelde sola eğilimi** gözlemlenmektedir. Bu eğilim Latin Amerika'da, 2000 sonrasındaki ülke sınırlarını aşan devrimci kaynayışın yavaşlanmasından sonra bir dizi ilerici, bazen de anti-emperyalist hükümetlerin kurulmasına neden olmuştur. Nepal'daki krallık, devrimci yöntemlerle yıkıldıktan sonra şimdi ise yeni-demokratik devrim yolunda sosyalizme doğru nasıl ilerlemek gerektiğine dair geniş ve kitlesel çapta tartışmalar sürdürülmektedir. Dünya çapında **kitlelerin git-tikçe artan kesimlerinin sosyalizme sıcak bakmaları eğilimi gelişmiştir**. Ne var ki sola eğilim, genelde kendisini geniş kitlelerin kapitalizmin toplumsal ilişkilerini eleştirmelerinde ve toplumsal alternatif aramalarında göstermekle kalıyor. Elbette bu, sol-reformist ve revizyonist hayallerden hiç te öyle kopmuş değildir. Ancak proleter sınıf mücadelesinin geniş çapta geliştiği ve kitlelerin büyük kesiminin küçük-burjuva reformist ve küçük-burjuva revizyonist düşünce tarzıyla başa çıkması ölçüsünde, sola eğilim devrimci güce dönüşebilir. Kitlesel çapta ekonomik ve siyasi mücadelelerin gelişmesi, devlet aygıtıyla açık sınıf çatışmalarının yürütülmesi ölçüsünde **bu durumun dünya devrimci bunalımına dönüşmesi potansiyeli** de yükselir.

Almanya'da CDU/CSU parlamento grubunun 6 Mayıs 2008 tarihinde "*Almanya'ya İlişkin Güvenlik Stratejisi*" ile, sürekli görelî savaş durumunun varlığı bağlamında

hazırlıklar yoğunlaştırılmıştır. İç ve dış politikanın kapsamlı ölçüde askerleştirilmesi için ABD'ninkine benzer bir "Ulusal Güvenlik Konseyi" kurulmuştur. "Bu kriz, küresel güvenlik için en büyük tehlike haline geldiği"¹ için, Federal İstihbarat Teşkilatı BND'de bir **kriz masası** oluşturuldu. Egemen güçler bir yandan sınıf mücadelesinin gelişmesi üzerinde "gerilimi düşüren" bir etki bırakmak isterlerken, diğer yandan da işçi sınıfı mücadelesinin canlanmasını hesaba katarak bu gelişmeye karşı **devlet aygıtının faşistleştirilmesiyle** hazırlanmaktadırlar.

Bu bağlamda tekelci sermayenin neo-faşistlere karşı uyguladığı taktik de değişmektedir. CDU'lu Federal İçişleri Bakanı Wolfgang Schäuble'nin faşist örgütlerin yasaklanması dilekçesini reddetmesi, onları faaliyetlerini artırmalarına davetiye çıkarıp onların devrimci işçi hareketine karşı açık terör saçan bir akıncı birim işlevini görmelerini daha açıkça gözler önüne sermektedir. 1 Mayıs 2009 tarihinde faşistler, İkinci Dünya Savaşından sonra ilk kez devlet aygıtının müsahasıyla saldırılarını sendikal miting ve yürüyüşlere karşı yoğunlaştırmışlardır. Saldırıların doruk noktası, Dortmund'da yaşandı; 300 neo-faşist unsur oradaki yürüyüşü taş ve patlayıcılar atarak bastılar.

Böylesi derin toplumsal bunalımlar her zaman işçi hareketi içindeki **oportünist ile devrimci akımlar arasındaki mücadelede kutuplaşmayı** beraberinde getirir. Bu durumda işçi ve halk hareketi içinde proleter ile küçük-burjuva düşünce tarzları arasındaki mücadele ge-

¹ Bundesakademie für Sicherheitspolitik enstitüsü müdürü Kersten Lahl, *NRZ*, 08.05.2009

"Sosyalizme İleri!" - 1 Mayıs 2009, Manila, Filipinler

lişir. Sağcı sendika yönetimi açık bir sınıf ihaneti ve sosyal-şovenizm çizgisini savunuyor. Milyonlarca işçi ve büro çalışanı kendi geleceği için endişelenirken IG Metall sendikası başkanı Berthold Huber "*geleceğe ilişkin*" bir "*anlaşma*" ortaya atıp bununla işçileri, krizde de "*kendi şirketlerinin yanında*" yer almaya çağırmaktadır.¹ Ve maden, kimya ve enerji sendikası IGBCE başkanı Hubertus Schmoldt ise, toplu iş sözleşmeli kazanımlardan feragat edilmesi yoluyla ücretlerin gönüllü olarak düşürülmesini bile teklif etmiştir.

Yaşadığımız bu dünya ekonomik ve mali krizi devam ettikçe, sınıf mücadelesi daha da gelişerek devrimci durumun olgunlaşması gerçekleşebilir; işte devrimci proletaryanın özellikle böylesi devrimci durumlarda oportü-

¹ IG Metall sendikasının 10.03.2009 gününde Schaeffler grubu İşyeri İşçi Genel Temsilciliği ile birlikte yayınladığı bildiriden

nizme karşı kesin tutum alması büyük önem taşımaktadır. Bu konuda Lenin şöyle yazıyordu:

*“Avrupa’daki durum nesnel olarak şöyledir: kitleler arasında hayal kırıklığı, hoşnutsuzluk, protesto, kızgınlık ve belirli bir aşamada inanılmaz bir hızla eyleme geçebilecek devrimci hava büyümektedir. Ortadaki tek soru sadece ve sadece şudur: **Kendi** burjuvazisi ve kendi hükümetine yönelik devrimci eylemlerin artmasını ve ilerlemesini özendirmeli mi, yoksa devrimci havayı frenlemeli, boğmalı, yatıştırmalı mı? Liberal burjuvalar ve oportünistler, bu ikinci hedefe ulaşabilmek için ne kadar ‘sol’ parola varsa bol bol hepsini kullanmaya hazır olacaklar (**kendi** çıkarları açısından zaten öyle hareket etmek **zorundadırlar**); ... kitlelerin oportünist liderlerine sırt çevirmemeleri, gittikçe daha ciddi devrimci eylemlere geçmemeleri için her türlü reformu, kısacası ne istenirse istensin, vaat edeceklerdir.”¹*

Sosyalizm mücadelesinin yeniden yükselmesi, uluslar arası mali-sermaye ve onun dünya emperyalist sisteminde daha üstün olan bir gücü gerektirir. Devrimci işçi hareketinin stratejik üstünlük kazanması, yalnızca **proleter enternasyonalizm** yoluyla, yani bütün dünya işçi sınıfının birleşip küçük ve orta ölçekli köylülerin geniş kitleleriyle, küçük-burjuva aydınlarla ve halkların ve ulusların anti-emperyalist mücadeleleriyle birlik oluşturması yoluyla gerçekleşebilir.

Ulusal düzeydeki strateji ve taktikte her bir ülkenin

¹ *Über die Lage der Dinge in der russischen Sozialdemokratie*, Lenin, Eserler, 21. cilt, s.284

tarihi ve kültürü, toplumsal ve siyasal koşullarının özellikleri ve ayrılıkları her ne kadar dikkate alınmak gerekirse de, uluslararası sosyalist devrim için **ortak mücadele cephesi** de gerekmektedir. Bu cephe, ülkelerin sınıf mücadelelerini, demokratik ve ilerici kitle hareketlerini dünya emperyalist sistemine yönelen ve uluslararası çapta bu sistemden üstün olan bir güç olarak birleştirmelidir. Bu süreç **her ülkede**, eski komünist hareketin revizyonist yozlaşmasından gerekli ve etkin sonuçlar çıkarmış, ideolojik-politik çizgisi net ve açık, sınıf mücadelesinde çelikleşmiş, işçi sınıfı ve geniş halk kitleleriyle iç içe olan **güçlü, özerk birer marksist-leninist partinin varlığını** gerektirir.

Dünya mali ve ekonomik krizinin meydana getirdiği maddi temelde devrimci güçlerin dünya çapında birleşmesi gerekliliği gittikçe daha iyi anlaşılakta, daha fazla kabul görmektedir. Bu arada artık 60'tan fazla örgüt, **marksist-leninist partilerin inşasında ve sınıf mücadelelerinde görevlerin koordine edilmesi amacıyla uluslararası bir örgütün inşası** girişimi olan **ICOR'a** katılmaktadır.

Uluslararası sınıf mücadelesinin ülke sınırlarını aşan bir biçimde koordine edilip devrimcileştirilmesi ve partilerin inşasında karşılıklı destek verilmesi aracılığıyla Kapitalizmin Genel Bunalımının yaratıcı bir biçimde çözümlenmesine çığır açılacak, **dünya birleşik sosyalist devletlerini kurma perspektifiyle uluslararası devrimin hazırlanıp gerçekleştirilmesine**, mücadele yoluyla artık insanın insanı sömürmesinden kurtulmuş sosyalist bir topluma ulaşılacaktır.